

Hässelby Villastads kyrka

© Stockholms stift
Stockholm 2008
www.svenskakyrkan.se/stockholmsstift
info.stockholmsstift@svenskakyrkan.se

Hässelby Villastads kyrka

Hässelby församling, Spånga kontrakt, Stockholms stift
kv Skolörten 4, Riddersviksvägen 118, Hässelby Villastad, Spånga socken,
Stockholms kommun och län, Uppland

Hässelby Villastads kyrka började byggas i mars 1939 och invigdes i oktober samma år. Byggnaden är ritad av arkitekten Folke Hjortzberg (1906–79) som var biträdande länsarkitekt i Stockholms län 1935–1964. 1931 ritade han ett krematorium i Lund.

Kyrkan är skyddad enligt 4 kapitlet lagen om kulturminnen.

HISTORIK

Hässelby Villastad började växa fram under 1890-talet. De första villorna byggdes av arbetare vid Lövsta sopstation som tog emot sopor från Stockholms innerstad. Fram till 1960-talet satte de många handelsträdgårdarna sin prägel på samhället. Tillgången till gödsel från sopstationen, låga tomtpriser och goda kommunikationer in till stan gjorde att ett stort antal växthus byggdes här. Hässelby Villastad blev 1913 municipalsamhälle och 1926 köping.

1918 fick Hässelby, som då hörde till Spånga församling, en egen komminister, och behovet av en egen kyrkobyggnad uppstod. I Hässelby Villastads första stadsplan, klar 1926, fanns en tomt reserverad för kyrkan. Läget gillades inte av Hässelby Kyrkobyggnadsförening, bildad redan 1919, vilken höll i en insamling till kyrkobygget.

1933 bjöds arkitekterna Hakon Ahlberg, Lars Israel Wahlman och K M Westerberg in till en tävling om kyrkobyggnad med församlingssal.

Wahlmans förslag förordades men var för kostsamt. 1936 ordnades en ny tävling som vanns av arkitekt Folke Hjortzberg. Hans förslag, som till viss del påminner om Wahlmans, kom i bearbetad form att utföras med början 1939.

1949 inkorporerades köpingen med Stockholm och 1962 bildade stadsdelarna Hässelby Villastad, Hässelby Gård och Hässelby Strand en egen församling.

BESKRIVNING

Omgivningen

Kyrkan ligger på Riddersviksvägen som fram till 1970-talet var ett centralt stråk i villasamhället. Här låg förutom många butiker även Folkets hus, kommunalhuset och skolan. Den ljusstputsade skolan med brutet tak, byggd 1912, ligger direkt väster om kyrkan och är fortfarande i bruk. Kommunhuset, sydost om kyrkan, som rymde både post och polisstation är numera Hässelby museum. Förutom samhällets enda kvarvarande handelsträdgård lite längre ned på gatan, präglas omgivningen av villabebyggelse från olika tider och med olika karaktär.

Kyrkomiljön

Högt på en gräsbevuxen tomt, som präglas av höga tallar och en numera vidvuxen ek, ligger kyrkan. När kyrkan var ny stod tallarna tätare och eken intill kyrkans sydfasad fanns inte. Ut-

med tomtgränsen mot skolan i väster växer tujor. Fram till kyrkan leder en asfalterad väg som avslutas av en granittrappa, flankerad av två bronsurnor från 1957 av skulptören Ivar Johnsson (1885–1970). Den plana platsen närmast framför kyrkan är belagd med skifferplattor. Härifrån har besökaren en milsvidd utsikt mot Färingsö i sydväst. Runt kyrkan finns rabatter med rosor, murgröna och lökväxter. I slutningen öster om kyrkan ligger församlingshemmet som byggdes 1973. Söder om kyrkan, nära Riddersviksvägen, står en runsten, flyttad från sin ursprungliga plats. Inskriptionen är starkt vittrad.

Kyrkobyggnaden

Byggnaden är orienterad i nord-sydlig riktning med klocktorn och huvudentré i söder. Det rektangulära **långhuset** har fasade hörn i söder och ett något smalare **vapenhus**. Det rakt avslutade **koret** i norr är både smalare och högre än långhuset. Under **koret** finns ett **bisättningsrum**. Väster om **koret** ligger **sakristian**, vilken är utbyggd åt söder 1965 med ett **förberedelserum**. Kyrkan har en murad stomme av tegel, förutom sockeln av betong.

Exteriör

Kyrkans ljust slammade tegelmurar reser sig på en sockel klädd med huggen granit. Det relativt flacka **sadeltaket** är klätt med skiffer. De snedställda murarna närmast **vapenhuset** har höga fönster med spröjsade träbågar.

Kyrkporten är klädd med koppar och smyckad med fristående skulpturer i brons på handtagen. Skulpturerna, som föreställer profeten Jesaja och aposteln Paulus, är utförda av skulptören Ivar Johnsson. Över kyrkporten reser sig ett

klocktorn i form av tegelpelare på var sida om porten, mellan vilka två kyrkklockor hänger över varandra. Pelarna möts i en rund valvbåge, vilken är krönt av ett sadeltak. Högst upp finns ett svart kors av metall. Klockorna är gjutna 1939 av D G Bergholtz & Co, Stockholm. Under klockorna är ett golvplan av galvaniserad plåt monterat sekundärt.

Interiör

Det lilla **vapenhuset**, som får indirekt dagsljus från intilliggande kapprum, har golv och väggar av rött tegel. Kyrkorummet ger ett desto ljusare intryck med sina vitputsade väggar, sitt tunt gråmålade trätak, vars mittparti är **tunnvälvt** och sina bänkar målade i ljust grått. Ljuset kommer från de snedställda fönstren i söder samt från ett stort **korfönster** i öster. Spröjsarna är av mässing och fönsterglasen är **vattrade**. Inget fönster är direkt synligt när besökaren är vänd mot altaret.

Kyrkorummet mot **koret**.

Golvet i mittgången är av tegel. I bänkkvarteren, vilka är öppna med enkla bänkar, ligger en linoleummatta på det tidigare exponerade trägolvet. Över bänkarna hänger fem armaturer av mässing med vita glascylindrar, ritade av Hjortzberg. På väggarna sitter ljushållare av mässing.

Längst fram i kyrkorummet, öster om mittgången står dopfunten av röd engelsk sandsten, ett par trappsteg över mittgångens nivå. På muren bakom dopfunten finns en **al secco**målning av konstnären och professorn Olle Hjortzberg (1872–1959), far till Folke Hjortzberg. Den föreställer Jesus som håller ett dopbarn. Väster om mittgången, ovanför en dörr till **sakristian**, är predikstolen placerad. Den är ritad av arkitekten Hjortzberg och utförd i alm med målade fält av fadern.

Innanför ett korgbågigt valv i norr ligger **ko**ret med plant, putsat tak. **Kor**väggen pryds av en **al secco**målning av Olle Hjortzberg. Motivet är Kristus som predikar för människor. Närmast

Koret med en **al secco**målning av Olle Hjortzberg.
© OLLE HJORTZBERG/BUS 2008

altaret av slammat tegel med en slipad kalkstensskiva, är ängsblommor målade på väggen. Altarringen är av almfanér. Det är även läktarbarriären i söder, förutom ett sekundärt räcke

Kyrkorummet med dopfunten och **al secco**målning av Olle Hjortzberg. © OLLE HJORTZBERG/BUS 2008

Kyrkorummet mot orgelläktaren.

av mässing. Orgeln på läktaren byggdes 1962 av Olof Hammarberg i Göteborg och har 16 stämmor. **Sakristian** rymmer bord och stolar ritade av Carl Malmsten. Dessa liksom två stora skåp är av obehandlad furu. I en nisch står ett litet altare ovan vilket en hand är målad på muren.

Övriga inventarier

På altaret står ett krucifix av silver gjort av skulptören Carl Eldh 1939. Till dopfunten hör ett dopfat med lock av silver krönt av ett Kristusmonogram och med två fristående skulpturer i form av hjortar. Det är tillverkat av konstnären och silversmeden Arnold Karlström 1956. På väggen intill dopfunten sitter en träskulptur, ”Barnet med sin skyddsängel”, gjord av den finländske skulptören Wäinö Aaltonen 1946. **Nattvardskalk** och ett par ljusstakar av silver är också utförda av Karlström. Ett **antependium** är komponerat av Olle Hjortzberg men de flesta textilierna är formgivna av Sofia Widén.

KULTURHISTORISK KARAKTERISTIK

Speciellt för Hässelby Villastads kyrktoft är att den, med gräset, de höga tallarna, plantering-

Dopfund med lock av silver av Arnold Karlström.

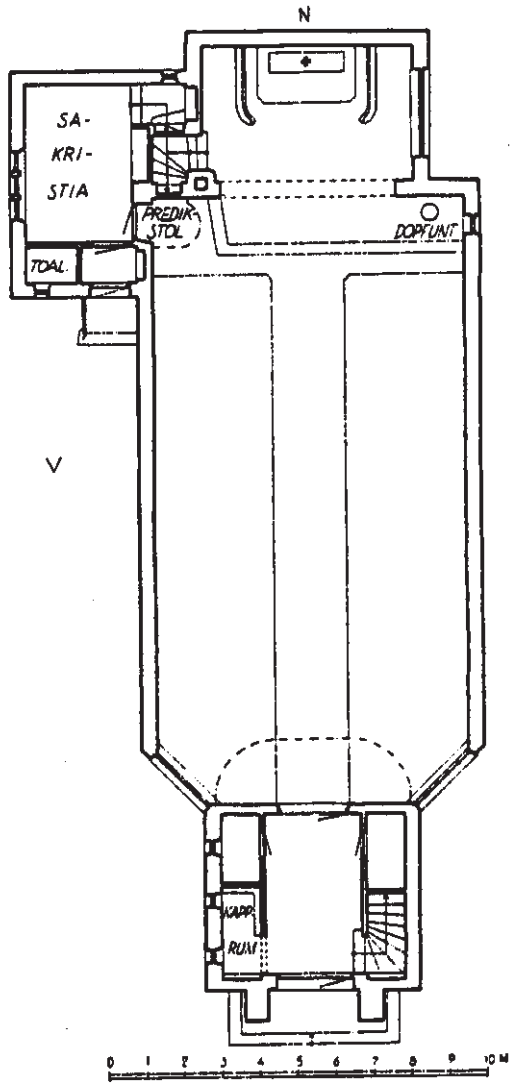
arna närmast kyrkan och avsaknaden av gravar, mer liknar de omkringliggande villatomterna än en traditionell kyrkogård. Kyrkans exteriör är enkel och karakteriseras av den ljusa slammade putsen och de tre stora spröjsade fönstren. Kyrkan ger ett höjdsträvande intryck från söder med klocktornet som reser sig över kyrktaket, **vapenhusets** högsmala gavel och de höga fönstren. Numera bryts denna höjdsträvan delvis av ett sekundärt vilplan i galvaniserad plåt under kyrkklockorna.

Kyrkorummet präglas av väl avvägda proportioner och en generös ljusförling, vilken blir särskilt tydlig då vapenhuset nästan helt saknar dagsljus. Kyrkorummet flödar i ljus trots att långsidornas väggar är helt slutna. Fönstren är placerade så att de inte syns från entrén i söder, vilket ger en speciell effekt. Interiören är liksom exteriören enkel med en dämpad och begränsad färgskala och begränsad utsmyckning. Ljusförling och utsmyckning koncentrerar uppmärksamheten mot dopfunten och altaret. Båda står mot väggar där kalkmålningar med motiv av vardagliga människor och svenska ängsblommor bidrar till att ge kyrkan en lågmäld karaktär. Kyrkorummet ger ett sammanhållet intryck, trots att ett flertal material och ytbehandlingar har använts.

Att särskilt tänka på i förvaltning och användning av kyrkan och kyrkomiljön:

- den slammade putsen som, både exteriört och interiört, låter murarnas tegelstruktur framträda tydligt
- kyrkorummets generösa ljusförling, trots de slutna långväggarna
- kyrkorummets sparsmakade utsmyckning och färgsättning
- kyrkotomtens höga tallar.

ORIENTERINGSPLAN

Plan efter ritning av Folke Hjortzberg. Ur Tuulse, A och Lindqvist, G, Spånga och Hässelby kyrkor, Sveriges kyrkor, Stockholm 8:2, Stockholm 1959.

Utsnitt ur Stockholms stadsbyggnadskontors baskarta 2007.

KRONOLOGI

År	Händelse	Källa
1962	Ny orgel	ATA
1965	Invändig renovering. Sakristian byggs till, samt vissa lagnings-, kompletterings- och ändringsarbeten utförs. VVS och el-arbeten.	dito
1993	De två främre bänkraderna tas bort och ersätts av stolar.	dito
Omkring 1999	Papp under skiffertaket läggs om. I och med läckage under renoveringen målas väggarna om i kyrkorummet.	Ingemar Holmström
2003	Nytt golv läggs över gradängerna på läktaren. Ett räcke av mässing monteras på barriären.	dito

KÄLLFÖRTECKNING

ATA Antikvarisk-topografiska arkivet

Arkitekturmuseets arkiv

Hässelby Villastads Kyrka, (broschyr)

Svenska teknologföreningen 1861–1936: *biografier* / red. Indebetou, Govert och Hylander, Erik, Stockholm 1937

Söderström, G, m fl, *Stockholm utanför tullarna*. Nittiosju stadsdelar i ytterstaden, Stockholm 2003

Tuulse, A och Lindqvist, G, *Spånga och Hässelby kyrkor*, Sveriges kyrkor, Stockholm 8:2, Stockholm 1959